

ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ У КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

EVOLUTION OF POLITICAL ELITES IN THE CONTEXT OF PUBLIC ADMINISTRATION AND BUSINESS IN UKRAINE

Назарчук О.М.,

кандидат історичних наук,
доцент кафедри політології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Еволюція політичних еліт у контексті державного управління та бізнесу в Україні є визначальним аспектом, який суттєво впливає на формування державної політики, економічну стабільність і ефективність державного управління. Актуальність дослідження обумовлена критичною необхідністю адаптації системи управління до європейських стандартів прозорості, демократичності та підзвітності. У сучасних умовах політико-бізнесові зв'язки набувають особливої ваги, оскільки вони впливають на ухвалення ключових рішень і визначають траєкторію розвитку державних інститутів. Вивчення цих процесів є важливим для розробки стратегій, спрямованих на мінімізацію негативних наслідків концентрації влади і ресурсів в руках вузького кола осіб.

Метою статті є дослідження специфіки взаємодії політичних еліт і бізнесу в Україні, зокрема в контексті державного управління, а також визначення основних ризиків, які виникають у результаті цих взаємозв'язків. Особливу увагу приділено аналізу змін у структурі політичних еліт та їх впливу на соціально-економічний розвиток держави.

Методи дослідження базуються на історичному, системному та порівняльному підходах, що дозволило глибше проаналізувати еволюцію політичних еліт і їхню роль у формуванні політичного курсу України. Використано також аналітичні методи для оцінки впливу політико-бізнесових зв'язків на ефективність державного управління.

Результати свідчать про значний вплив бізнес-структур на політичні рішення, що призводить до корупції, монополізації стратегічно важливих секторів та ослаблення демократичних інституцій. Виявлено ключові проблеми, такі як непрозорість ухвалення рішень, залежність політичної влади від фінансових груп і слабкість судової системи.

У висновках обґрунтовано необхідність впровадження прозорих механізмів регулювання політико-бізнесових відносин, зокрема через вдосконалення правової бази лобізму, посилення антикорупційних органів та реформи судової системи. Перспективи подальших досліджень включають аналіз міжнародних практик у забезпеченні інституційної стійкості та впровадження інноваційних підходів до управління державними ресурсами.

Ключові слова: державне управління, бізнес-еліти, трансформація, інституціоналізація, корупція, громадянське суспільство, політичні еліти.

The evolution of political elites in the context of public administration and business in Ukraine is a crucial aspect that significantly influences the formation of state policy, economic stability, and the efficiency of public governance. The relevance of this research is driven by the critical need for Ukraine to adapt its governance system to European standards of transparency, democracy, and accountability. In the current context, political-business relations are of particular importance, as they impact decision-making processes and determine the trajectory of the state's institutional development. Understanding these processes is vital for developing strategies to minimize the negative consequences of power and resource concentration in the hands of a narrow elite.

The aim of this article is to investigate the interaction between political elites and business in Ukraine, particularly in the realm of public governance, and to identify the main risks arising from these relations. Special attention is given to the analysis of changes in the structure of political elites and their impact on the socio-economic development of the country.

The research methods are based on historical, systematic, and comparative approaches, which allow for a deeper analysis of the evolution of political elites and their role in shaping Ukraine's political course. Analytical methods are also used to assess the impact of political-business relations on the effectiveness of public governance.

The results indicate a significant influence of business structures on political decisions, leading to corruption, monopolization of key sectors, and weakening of democratic institutions. Key problems identified include the lack of transparency in decision-making, political dependence on financial groups, and the weakness of the judiciary system.

The conclusions justify the need to implement transparent mechanisms for regulating political-business relations, particularly through the improvement of lobbying legislation, strengthening anti-corruption bodies, and reforming the judiciary. The prospects for further research include analyzing international practices in ensuring institutional resilience and the introduction of innovative approaches to the management of public resources.

Key words: public administration, business elites, transformation, institutionalization, corruption, civil society, political elites.

Постановка проблеми. Еволюція політичних еліт у контексті державного управління та бізнесу в Україні є важливим аспектом, який впливає на формування стратегій розвитку країни, соціально-

економічну стабільність та якість державного управління. Проблема взаємодії політичних еліт з бізнесом особливо актуальна у сучасних умовах, коли Україна перебуває на шляху до більш прозо-

рої та ефективної системи управління, що відповідає європейським стандартам. Взаємозалежність між політикою та бізнесом створює складну систему, яка суттєво впливає на прийняття рішень на державному рівні, часто спричиняючи концентрацію влади та ресурсів у руках вузького кола осіб.

Одним із головних викликів у цьому контексті є забезпечення балансу між впливом політичних еліт та бізнес-структур на процеси прийняття державних рішень, що впливає на формування економічної політики, регуляторного середовища та захисту прав власності. Недостатня інституційна розділеність між державним управлінням і приватним сектором може сприяти виникненню корупційних практик та впливу вузьких інтересів на державну політику, що знижує довіру суспільства до державних інституцій і негативно впливає на інвестиційний клімат.

Наукове дослідження цього питання важливе для розуміння динаміки змін у політичних елітах, їх впливу на державні рішення та загальну ефективність управління. Вивчення еволюції політичних еліт дає змогу виявити ключові чинники, що сприяють або перешкоджають розвитку ефективної державної політики, а також визначити стратегії, які можуть бути застосовані для мінімізації негативного впливу політико-бізнесових зв'язків. Це, зі свого боку, має безпосередній зв'язок із практичними завданнями, що стоять перед Україною, такими як зміцнення інститутів, підвищення прозорості та відповідальності управлінських рішень, а також стимулювання економічного зростання через покращення умов для бізнесу.

Таким чином, аналіз еволюції політичних еліт у контексті державного управління та бізнесу є необхідним кроком для розробки інноваційних підходів до управління державними ресурсами та оптимізації взаємодії між владою та бізнесом у напрямку стійкого розвитку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування політичних еліт в Україні залишається важливою темою для наукових досліджень, особливо в контексті сучасних викликів та трансформацій. У дослідженні Ляшенка Т. розглянуто процес демократичного відбору політичних еліт, зокрема вплив бізнесових структур на ці процеси [1]. Дослідження є корисним для розуміння впливу бізнесу на політичні еліти, подібно до роботи Дроботуна Д., який аналізує трансформацію політичних еліт під впливом медіа та приватного капіталу [2]. Обидва дослідження підкреслюють важливість цього питання в контексті української політичної системи.

Березовська-Чміль О. та Приймак О. досліджують регіональні еліти в умовах децентралізації, що дозволяє глибше зрозуміти специфіку взаємодії місцевого бізнесу та політичних структур [3]. Аналогічно, Маргулов А. аналізує роль регіональ-

них еліт у пострадянському просторі [4], що доповнює національний контекст ширшим регіональним аналізом.

Степаненко О. акцентує увагу на кризових явищах у політичних елітах, зокрема на втраті довіри до них в умовах суспільних трансформацій [5]. Його дослідження доповнюють роботи Mazepus Н. та Bader M., які розглядають регіональні бізнес-мережі та ризики захоплення влади місцевими елітами в умовах децентралізації [6, 7].

Тарароев Я. і Горева В. зосереджують свою увагу на глобальних тенденціях у формуванні політичних еліт, розглядаючи роль транснаціональних корпорацій [8]. Їх дослідження розширюється аналізом Lankina T. і Libman A., які досліджують вплив радянської спадщини та олігархічних структур на еліти [9].

Балацька О. та Ключко А. зосереджують свою увагу на концептуальних аспектах політичного лідерства та формування еліт [10, 11], а Minakov M. аналізує історичний розвиток кланової системи в Україні [12], що дозволяє глибше зрозуміти еволюцію політичних процесів. Kertzer J. та Renshon J. розглядають поведінкові аспекти ухвалення рішень політичними елітами через експериментальні методи, що відкриває нові горизонти для аналізу [13].

Загалом, ці дослідження надають важливий внесок у розуміння процесів формування політичних еліт в Україні, висвітлюючи різноманітні аспекти цього явища.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.

Попри велику кількість досліджень, залишаються невирішеними питання визначення механізмів взаємодії політичних еліт із бізнесом та вплив цих взаємозв'язків на прийняття державних рішень, впливу політико-бізнесових зв'язків на економічне регулювання, корупційні ризики та інституційну стійкість державного управління, виявлення основних викликів та проблем, пов'язаних з впливом політичних еліт на бізнес-середовище, а також пропозицій щодо шляхів їх подолання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження еволюції політичних еліт в Україні в контексті їх впливу на державне управління та бізнес, а також визначення ключових факторів, що впливають на взаємодію між владою та бізнес-структурами. Особлива увага приділяється аналізу змін у структурі політичних еліт та їх впливу на прийняття управлінських рішень, що визначають соціально-економічний розвиток країни.

Завдання статті включають:

1. Проаналізувати етапи формування та еволюцію політичних еліт в Україні, досліджуючи їх

роль у процесах державного управління з моменту Незалежності.

2. Оцінити вплив змін у політичних елітах на формування інституційних механізмів державного управління, зокрема у контексті розподілу владних повноважень.

3. Дослідити взаємозалежність між політичними елітами та бізнесом в Україні, зосередивши увагу на факторах, що визначають ці зв'язки.

4. Виявити ключові ризики для інституційної стійкості державного управління, спричинені політико-бізнесовими зв'язками, та запропонувати заходи для їх мінімізації.

5. Розробити рекомендації щодо створення більш прозорих механізмів взаємодії між політичними елітами та бізнесом для підвищення якості управлінських рішень і сприяння довготривалому соціально-економічному розвитку України.

Виклад основного матеріалу. Історичний розвиток політичних еліт в Україні є складним процесом, що пройшов через численні трансформації в умовах зміни політичних режимів, ідеологій та соціально-економічних обставин (табл. 1). Витоки сучасної української політичної еліти можна прослідкувати ще з часів Київської Русі, коли князі та бояри визначали політичний курс, спрямований на зміцнення центральної влади та відстоювання інтересів територіальних еліт. У період литовсько-польського панування на територіях України еліти переважно склалися з шляхти та козацької старшини, що грали ключову роль у місцевому самоврядуванні. Їхній вплив на державне управління був обмежений загальними політичними рамками, встановленими метрополіями, але вони все ж залишалися важливим фактором у прийнятті локальних рішень.

З приходом російської імперії у XVIII столітті відбулося злиття українських еліт з імперською бюрократією, що значною мірою призвело до втрати автономії та значного обмеження політичного впливу місцевих еліт [12]. В умовах Радянського Союзу українські політичні еліти форму-

валися в рамках комуністичної партійної системи, де ключові позиції займали представники номенклатури, які керувалися централізованими партійними директивами з Москви. Вплив на державне управління був обмежений рішеннями партії, а реальна влада була зосереджена у руках вузького кола керівників, що призводило до відсутності справжньої автономії регіональних лідерів.

Після здобуття Незалежності у 1991 році політичні еліти України почали формуватися в умовах багатопартійної системи, що дало змогу різним групам впливати на державне управління [11]. Утворилася нова категорія політичних акторів — олігархи, які завдяки приватизації державних активів набули значного економічного та політичного впливу. Це суттєво вплинуло на політичні процеси, зокрема на ухвалення рішень на державному рівні, що часто були зумовлені не інтересами суспільства, а фінансовими вигодами окремих груп.

На сучасному етапі формування політичних еліт в Україні залишається неоднозначним процесом. Поряд із розвитком демократичних інститутів триває боротьба між групами впливу за контроль над ключовими сферами державного управління. Попри намагання побудувати більш відкриту й прозору політичну систему, значний вплив залишається в руках бізнес-еліт, що нерідко використовують політичні ресурси для досягнення власних цілей. Це створює виклики для розвитку демократичних принципів та підвищує необхідність у впровадженні механізмів, що сприятимуть зниженню залежності політики від фінансових інтересів, зміцненню верховенства права та розвитку справжнього громадянського суспільства, яке могло б збалансувати вплив політичних еліт на державне управління. В історії України були випадки активної участі військових у передвиборчих кампаніях. Після Революції гідності та початку війни на сході країни військові, волонтери та громадські активісти стали важливими фігурами в політичному

Таблиця 1

Еволюція політичних еліт в Україні та їх роль у державному управлінні

Етап	Характеристика еліт	Роль у державному управлінні
Київська Русь	Київська Русь	Зміцнення центральної влади, захист інтересів територіальних еліт
Литовсько-польський період	Шляхта, козацька старшина	Місьцеве самоврядування в межах імперських обмежень
Російська імперія	Інтеграція з імперською бюрократією	Обмеження політичного впливу, втрата автономії
Радянський Союз	Номенклатура, партійні керівники	Централізований контроль, відсутність автономії регіональних еліт
Незалежна Україна	Політичні партії, олігархи	Вплив на державне управління, залежність від фінансових інтересів

Джерело: сформовано автором на підставі [2,12]

процесі. Більшість політичних партій (за винятком проросійських) включали цих людей у свої виборчі списки в перших десятках. Існують всі підстави вважати, що таке явище може повторитися, що матиме суттєвий вплив на формування нових політичних еліт і зміну розстановки сил у державному управлінні [1].

Зміни в політичних елітах суттєво впливають на роботу державних інституцій, оскільки нові політичні сили часто змінюють пріоритети та стратегії управління. Це може призвести до модернізації управлінських процесів і підвищення прозорості, але також спричинити політичну нестабільність, корупцію і непередбачуваність державної політики. Нові політичні еліти прагнуть впливати на розподіл владних повноважень, перерозподіляючи функції між виконавчою, законодавчою та судовою гілками, а також замінюючи керівників ключових органів на лояльних осіб. Це сприяє концентрації влади, послабленню або посиленню демократичних механізмів залежно від намірів нових лідерів. В деяких випадках зміни спрямовані на централізацію влади, що може знизити інституційну стійкість державного управління, тоді як інші еліти прагнуть децентралізації або зміцнення незалежних інституцій, таких як судова система, для збереження балансу владних повноважень.

Таблиця 2 ілюструє основні етапи зміни політичних еліт в Україні та їхній вплив на розподіл владних повноважень.

Взаємодія між політичними елітами та бізнесом в Україні має глибоке коріння і є визначальним фактором у процесі прийняття державних рішень. Такі взаємовідносини включають широкий спектр формальної та неформальної взаємодії, що охоплює фінансову підтримку політичних партій, лобіювання, персональні зв'язки та контроль над медіа (табл. 3). Незважаючи на потенційні позитивні ефекти для економічного розвитку, домінування приватних інтересів бізнесу в політичному середовищі призводить до численних викликів, включаючи корупцію, викривлення ринку та підірвання демократичних інститутів.

У сучасних умовах вплив взаємозв'язків між політичною елітою та бізнесом на державне управління є особливо виразним. Наприклад, у галузі енергетики вплив великих компаній на ухвалення рішень призводить до встановлення тарифів, які часто не відповідають економічній реальності або потребам громадян. Лобістські групи активно впливають на регулювання ринку, що призводить до створення умов, вигідних виключно великим гравцям, а не малому чи середньому бізнесу. Контроль медіа-ресурсів дозволяє бізнес-елітам формувати громадську думку щодо важливих

Таблиця 2

Основні етапи зміни політичних еліт в Україні та їхній вплив на розподіл владних повноважень

Період (роки)	Зміни у політичних елітах	Вплив на розподіл владних повноважень
1991–1994	Переважання радянських кадрів	Центральна влада зберігає домінуючу роль
1994–2004	Формування нових політичних еліт	Посилення виконавчої влади, обмеження ролі парламенту
2004–2010	Помаранчева революція, зміни у керівництві	Зміцнення парламентсько-президентської системи
2010–2014	Відновлення централізації під впливом нових еліт	Посилення впливу президента та виконавчої влади
2014–сьогодення	Розширення демократичних реформ	Децентралізація, посилення ролі місцевого самоврядування

Джерело: сформовано автором на підставі [2, 3, 11, 12]

Таблиця 3

Взаємодія політичних еліт і бізнесу: оцінка впливу на процеси державного управління

Механізми взаємодії	Позитивні наслідки для державного управління	Негативні наслідки для державного управління
Фінансова підтримка політичних проєктів	Підвищення інвестиційної активності, підтримка інновацій	Спотворення процесу ухвалення рішень, залежність політики від приватних інтересів
Лобістська діяльність	Інтеграція бізнес-експертизи у формування економічної політики	Зниження прозорості, домінування корпоративних інтересів
Персональні зв'язки	Оперативність ухвалення рішень у кризових ситуаціях	Підвищення корупційних ризиків, неформальні домовленості
Медіа-вплив	Формування сприятливого середовища для реформ	Маніпуляція громадською думкою, зниження об'єктивності інформаційного простору

Джерело: сформовано автором на підставі [10, 16]

політичних питань, як-от виборчі кампанії, що маніпулює вибором громадян.

Прикладом є медійний вплив на парламентські вибори, коли контрольовані бізнесом медіа висвітлюють політиків і партії, що підтримують інтереси конкретних бізнес-груп, у позитивному світлі, одночасно дискредитуючи їхніх конкурентів. Ці дії створюють викривлену картину реального стану речей та перешкоджають формуванню об'єктивного політичного вибору у громадян. В умовах сучасної України такі механізми взаємодії послаблюють довіру до державних інституцій та створюють нерівні умови для різних суб'єктів на ринку, що підриває демократичні принципи управління країною. Це підтверджує необхідність реформ, спрямованих на прозорість фінансування політичних партій, запровадження жорсткіших правил лобювання та забезпечення незалежності засобів масової інформації від приватних інтересів.

Взаємозалежність між політичними елітами та бізнесом в Україні є складним феноменом, який значно впливає на економічну та політичну стабільність країни. Основними факторами, що визначають ці зв'язки, є інституційна слабкість, відсутність належної правової регуляції, історична залежність бізнесу від держави та брак незалежних судових інституцій. Політичні еліти в Україні традиційно мали тісні зв'язки з великими бізнес-структурами, що дозволяло бізнесменам здобувати політичні привілеї, а елітам – доступ до фінансових ресурсів. Це створювало середовище, в якому корупційні ризики та тіньові домовленості ставали нормою.

Інституційна слабкість проявляється через нерозвиненість механізмів стримувань та противаг, що робить державні структури вразливими до зовнішнього впливу, особливо з боку бізнесу, який контролюється політичними елітами. У такому середовищі часто відбувається злиття державної влади та бізнесових інтересів, що призводить до монополізації ринку, несправедливого розподілу державних ресурсів та зменшення конкуренції. Відсутність прозорих механізмів регуляції дозволяє великим бізнес-групам впливати на ухвалення державних рішень через фінансові внески або особисті зв'язки з посадовими особами. Політико-бізнесові зв'язки особливо проявляються у фінансуванні політичних партій, що підриває демократичні процеси і викликає занепокоєння у міжнародних партнерів України.

Ключові ризики для інституційної стійкості державного управління, спричинені політико-бізнесовими зв'язками, становлять серйозну загрозу для ефективного функціонування державних інститутів і демократичних процесів в Україні. Серед найзначніших ризиків – зростання корупційних практик, зниження довіри до держав-

них органів та ослаблення незалежності судової системи. Корупція, яка виникає через тісні зв'язки між політичними елітами та бізнесом, має системний характер і є основною перешкодою на шляху до реформ та розвитку ефективного управління. Політико-бізнесові зв'язки створюють середовище, в якому бізнес-групи контролюють важливі галузі економіки через вплив на законодавчий та виконавчий органи влади, що веде до монополізації ринків і створення нерівних умов для конкурентів. Цей вплив також підриває довіру до державних інституцій, особливо коли законодавчі рішення приймаються в інтересах вузького кола бізнесменів, а не загального суспільного блага.

Іншим важливим ризиком є ослаблення незалежності судової системи, коли рішення судів можуть бути впливовими через політичний або бізнесовий тиск. Це призводить до того, що судова система втрачає свою основну функцію – захист прав і свобод громадян, стаючи інструментом для реалізації політичних або економічних інтересів. Такі викривлення у функціонуванні судової системи підривають правову державу, створюючи підґрунтя для подальшого розширення тіньових схем.

Таблиця 4 відображає основні ризики для інституційної стійкості державного управління, спричинені політико-бізнесовими зв'язками, та запропоновані заходи для їх мінімізації.

Зростання корупційних практик є головною загрозою для державного управління і може бути зменшено через створення ефективних антикорупційних органів та посилення громадянського контролю. Ослаблення судової незалежності можна подолати шляхом реформування судової системи, що включає забезпечення прозорості процесу ухвалення рішень і захист суддів від політичного та бізнесового впливу. Для запобігання монополізації ринків важливо посилити антимонопольне регулювання та забезпечити рівний доступ до економічних ресурсів для всіх учасників ринку [12]. Зниження довіри до державних інститутів потребує більшої прозорості в діяльності органів влади, що може бути досягнуто через активну участь громадянського суспільства у контролі за державними рішеннями.

Прозорість у взаємодії політичних еліт та бізнесу є ключовим фактором у запобіганні конфліктам інтересів, забезпеченні рівних умов для всіх учасників ринку та підвищенні якості управлінських рішень. Використання найкращих світових практик щодо врегулювання таких відносин дозволить створити умови для довготривалого соціально-економічного розвитку України. Рекомендації щодо формування прозорих механізмів взаємодії між політичними елітами та бізнесом наведено в табл. 5.

**Основні ризики для інституційної стійкості державного управління,
спричинені політико-бізнесовими зв'язками**

Ризик	Опис	Заходи мінімізації
Зростання корупційних практик	Використання владних повноважень для просування бізнес-інтересів через корупційні схеми	Створення незалежних антикорупційних органів, посилення контролю за діяльністю політичних і бізнесових еліт
Ослаблення судової незалежності	Вплив політичних та бізнесових еліт на судову систему, що призводить до залежності суддів	Реформування судової системи з акцентом на забезпечення незалежності, підвищення прозорості судових рішень
Монополізація ринків	Контроль бізнес-групами стратегічно важливих секторів економіки через зв'язки з політичними елітами	Посилення антимонопольного регулювання, створення рівних умов для всіх учасників ринку
Зниження довіри до державних інститутів	Громадська недовіра до органів влади через тісні взаємозв'язки між політикою та бізнесом	Підвищення прозорості державного управління, активізація громадянського контролю за діяльністю влади

Джерело: сформовано автором на підставі [6, 7]

**Рекомендації щодо формування прозорих механізмів взаємодії
між політичними елітами та бізнесом**

Рекомендації	Опис та очікуваний результат
Введення чітких правових механізмів регулювання лобізму	Створення спеціальних законодавчих норм щодо діяльності лобістських груп та прозорості їхньої роботи дозволить запобігти корупційним схемам і сприятиме рівним умовам доступу до прийняття рішень. Очікуваним результатом є зменшення тіньових угод і підвищення довіри до процесів прийняття політичних рішень.
Запровадження механізмів громадського контролю та моніторингу	Включення незалежних аналітичних центрів і громадських організацій до процесу моніторингу взаємодії політичних еліт і бізнесу забезпечить прозорість угод і рішень, що приймаються. Це сприятиме зменшенню конфліктів інтересів і підвищенню відповідальності політиків перед суспільством.
Розробка стандартів етичної поведінки для політичних еліт та бізнесу	Встановлення єдиних стандартів етичної поведінки для представників бізнесу та політики сприятиме підвищенню рівня відповідальності та професійної етики в управлінні економічними та політичними процесами. Це дозволить створити культуру взаємної поваги і відповідальності.
Використання технологій електронного урядування	Запровадження цифрових технологій у процеси ухвалення рішень дозволить забезпечити доступність і відкритість інформації про діяльність політичних еліт та бізнесу, мінімізуючи можливості для корупційних дій. Очікуваним результатом є підвищення ефективності адміністративних процесів та зменшення бюрократії.

Джерело: сформовано автором

Так, впровадження правових механізмів регулювання лобізму надасть можливість контролювати процеси впливу бізнесу на політичні рішення, що, зі свого боку, сприятиме рівним умовам для всіх суб'єктів господарювання. Механізми громадського контролю та моніторингу дозволять незалежним структурам стежити за дотриманням етичних норм і відкритістю прийнятих рішень, що посилять підзвітність політичних еліт. Технології електронного урядування сприятимуть диджиталізації процесів, забезпечуючи доступ до важливої інформації для всіх зацікавлених сторін.

Для забезпечення ефективної реалізації цих рекомендацій можна запропонувати покроковий

алгоритм дій, що включає декілька ключових етапів:

–Проведення аналізу чинної нормативно-правової бази щодо взаємодії політичних еліт та бізнесу з метою виявлення прогалин та ризиків для прозорості.

–Розробка і внесення пропозицій щодо удосконалення законодавства в напрямку регулювання лобістської діяльності та забезпечення публічного контролю.

–Створення платформи для діалогу між політичними елітами, бізнесом і громадянським суспільством з метою розробки єдиних етичних стандартів поведінки.

–Запровадження системи електронного урядування для забезпечення прозорості прийняття управлінських рішень та їх моніторингу.

–Створення незалежної структури, відповідальної за контроль і аудит взаємодії між політичними елітами та бізнесом з регулярними звітами до громадськості.

Реалізація даного підходу дозволить підвищити якість управлінських рішень, забезпечити стабільний розвиток економіки та створити передумови для довготривалої соціально-економічної стабільності в Україні.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. У статті встановлено, що еволюція політичних еліт в Україні має значний вплив на державне управління і бізнес. Взаємодія політичних еліт з бізнесом створює складну систему, яка значно впливає на процеси прийняття рішень на державному рівні. Однією з головних проблем є надмірний вплив бізнес-структур на

політичні рішення, що сприяє корупційним практикам і знижує довіру до державних інституцій.

Основні проблеми, які виявлено, стосуються недостатньої інституційної розділеності між державним управлінням і приватним сектором, що підвищує корупційні ризики, ослаблює судову незалежність і сприяє монополізації ринків.

Рекомендації зосереджені на впровадженні прозорих механізмів взаємодії між політикою та бізнесом, таких як врегулювання лобізму, посилення антикорупційних органів, реформування судової системи і впровадження технологій електронного урядування.

Перспективи подальших досліджень можуть включати аналіз впливу конкретних реформ на мінімізацію корупційних ризиків і підвищення прозорості державного управління, а також вивчення успішних міжнародних практик інтеграції політичних еліт у державне управління без шкоди для демократичних процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ляшенко Т. Відбір політичних еліт: демократичний процес чи фактор нестабільності. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. № 39. С. 152–157. URL: <https://doi.org/10.32782/apfs.v039.2022.26> (дата звернення: 24.09.2024).
2. Дроботун Д. Періодизація формування політичної еліти в Україні у контексті дії медіачинника. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2022. Вип. 91. С. 182–194. URL: <https://derzhava-i-pravo.com.ua/files/issues/State%20and%20Law.%20Issue%2091.pdf#page=182> (дата звернення: 20.09.2024)
3. Березовська-Чміль О., Приймак О. Специфіка формування регіональних політичних еліт в Україні. *Вісник Прикарпатського університету. Політологія*. 2019. Вип. 13. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/politics/article/view/5402/5746> (дата звернення: 20.09.2024)
4. Маргулов А. Регіональні політичні еліти: пострадянський устрій української політики. *Українознавство*. 2023. Вип. 4 (89). DOI: [https://doi.org/10.30840/2413-7065.4\(89\).2023.293365](https://doi.org/10.30840/2413-7065.4(89).2023.293365)
5. Степаненко О. Г. Політична еліта в Україні в добу трансформаційних змін: кризові явища та перспективи їх подолання. *Гілея: науковий вісник*. 2020. Вип. 156. С. 359–362.
6. When Business and Politics Mix: Local Networks and Socio-political Transformations in Ukraine / H. Mazepus et al. *East European Politics and Societies: and Cultures*. 2020. P. 088832542090714. URL: <https://doi.org/10.1177/0888325420907143> (date of access: 24.09.2024).
7. Bader M. Decentralization and a Risk of Local Elite Capture in Ukraine. *Decentralization, Regional Diversity, and Conflict*. Cham, 2020. P. 259–282. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-41765-9_9 (date of access: 24.09.2024).
8. Тарароєв Я., Горева В. Вплив глобальних тенденцій на розвиток політичних еліт. *Humanities Studies*. 2024. Т. 19 (96). С. 83-89. DOI: <https://doi.org/10.32782/hst-2024-19-96-09>
9. Lankina T., Libman A. Soviet Legacies of Economic Development, Oligarchic Rule, and Electoral Quality in Eastern Europe's Partial Democracies: The Case of Ukraine. *Comparative Politics*. 2019. Vol. 52, no. 1. P. 127–176. URL: <https://doi.org/10.5129/001041519x15624348215945> (date of access: 24.09.2024).
10. Балацька О. Політичні еліти та лідерство: навчальний посібник / О. Б. Балацька; під. ред. Л. І. Павлової. Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. 136 с.
11. Ключко А. Особливості становлення сучасної політико-управлінської еліти в контексті модернізації публічного управління в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. Вип. 12. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.12.100>
12. Minakov M. Republic of clans: The evolution of the Ukrainian political system. *Stubborn structures: Reconceptualizing post-communist regimes*. 2019. P. 217–245. DOI: <https://doi.org/10.1515/9789633862155-009>
13. Kertzer J., Renshon J. Experiments and surveys on political elites. *Annual Review of Political Science*. 2022. Vol. 25.1, P. 529–550. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-051120-013649>
14. Hendriks C., Lees-Marshment J. Political leaders and public engagement: The hidden world of informal elite–citizen interaction. *Political Studies*. 2019. Vol. 67(3). P. 597–617. DOI: <https://doi.org/10.1177/0032321718791370>

15. The narratives behind the EU's external perceptions: how civil society and elites in Ukraine, Israel and Palestine “learn” EU norms / I. Sabatovych et al. *European Security*. 2019. Vol. 28, no. 3. P. 284–303. URL: <https://doi.org/10.1080/09662839.2019.1648252> (date of access: 24.09.2024).

16. Pleines, H. The political role of business magnates in competitive authoritarian regimes: A comparative analysis. Jahrbuch für *Wirtschaftsgeschichte/Economic History Yearbook*. 2019. Vol. 60(2). P. 299-334. DOI: <https://doi.org/10.1515/jbwg-2019-3001>